VALTIOVARAINMINISTERIÖ

9.11.2015

Rahoitusmarkkinaosasto
Kristina Sarjo

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle Aasian infrastruktuuri-investointipankin perustamissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 57 / 2015 vp)

Taustaa

Kiinan aloitteesta joukko Aasian maiden hallituksia saavutti syksyllä 2014 yhteisymmärryksen Aasian infrastruktuuri-investointipankin (AIIB) perustamista koskevien valtiosopimusneuvottelujen aloittamisesta. Aasian maiden kesken käytyjen neuvottelukierrosten jälkeen Kiina esitti virallisen kutsun myös Asian ulkopuolisille maille liittyä pankin perustajajäseniksi. Pekingissä käytiin huhtikuussa 2015 AIIB:n perustamista koskevat 4. sopimusneuvottelut ja niissä oli mukana 14 EU-maata, niiden joukossa myös Suomi ja kaikki muut Pohjoismaat. Toukokuussa 57 valtion edustajat hyväksyivät sopimustekstin ja valtiosopimuksen allekirjoitusseremonia pidettiin Pekingissä 29.6.2015.

AIIB on keskeinen osa Kiinan pyrkimystä ottaa kasvavaa taloudellista painoaan vastaava rooli kansainvälisen talousarkkitehtuurin kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Suomen päätös liittyä jäseneksi on nähtävä strategisena askeleena kohti talous- ja kauppasuhteiden tiivistämistä Kiinan suuntaan.

AIIB on Pekingissä sijaitseva kansainvälinen rahoituslaitos ja sen tehtävänä on tukea taloudellista kehitystä, luoda vaurautta ja edistää alueellista yhteistyötä Aasiassa investoimalla infrastruktuurihankkeisiin. Pankki on investointipankki, jonka on määrä toimia etupäässä kaupallisin perustein. Pankin toimintaan pyritään kytkemään myös yksityisen sektorin rahoittajia. AIIB:n on määrä täydentää ja toimia yhteistyössä jo olemassa olevien kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

AIIB perustaa toimintansa virtaviivaiseen hallintoon, tehokkuuteen, korkeaan ammattitaitoon sekä ympäristön kunnioittamiseen. Näitä periaatteita pankin väliaikainen sihteeristö ja virkaa tekevä pääjohtaja ovat painottaneet vahvasti koko neuvotteluprosessin ajan.

Painopistealueet

AIIB tulee investoimaan pääasiassa Aasian alueelle. Pankki suosii erityisesti hankkeita, jotka hyödyttävät useampaa kuin yhtä alueellista jäsentä. Pankin keskeisiin painopistealueisiin kuuluvat energia, telekommunikaatio, vesihuolto ja ympäristönsuojelu, joissa myös Suomella on erityisosaamista. Infrastruktuuri-

investointien lisääntyminen Aasian kehittyvissä maissa voisi siten tukea Suomen vientiteollisuutta, erityisesti teknologiateollisuuden konepaja- ja ICT-yrityksiä. Pankin investointihankkeet keskittyvät kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana todennäköisesti liikenne-, energia-, ja vesisektoreille.

Instrumenttivalikoima

Pankin instrumenttivalikoimaan kuuluvat lainat, takaukset ja tekninen apu. Pankki voi myöntää lainoja tai osallistua hankkeiden yhteisrahoitukseen, sijoittaa yksityisen sektorin laitosten tai yritysten osakepääomaan sekä myöntää takauksia. Lisäksi erityisvaroja voidaan käyttää tekniseen apuun sekä hallintoneuvoston erikseen määrittelemin tavoin.

Politiikkalinjaukset

AIIB:n väliaikainen sihteeristö on perustamisvalmisteluissa konsultoinut parhaiden käytänteiden varmistamiseksi muita kansainvälisiä rahoituslaitoksia kuten Maailmanpankkia, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankkia sekä Aasian kehityspankkia, joilla kaikilla on vankka kokemus projektien laadukkaasta valmistelusta. Pankin ympäristöpolitiikasta, yhteiskuntavastuusta ja muista tärkeimmistä toimintaperiaatteista, kuten hankintapolitiikasta ja rahoitusjärjestelyistä, laaditaan erilliset politiikkalinjaukset. Ympäristö- ja yhteiskuntavastuulinjauksista on järjestetty vertaisarviointeja ja konsultaatioita perustajamaiden kanssa. Kun pankki aloittaa toimintansa pankin johtokunta hyväksyy pankin toimintaperiaatteet ja politiikkalinjaukset, joita pankki on velvollinen noudattamaan kaikessa toiminnassaan. AIIB:n perustamissopimus rakentuu vahvasti Aasian kehityspankin sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin sopimuksiin.

Taloudelliset vaikutukset

AIIB:n peruspääoma on 100 miljardia Yhdysvaltain dollaria (USD). Alueellisten jäsenten (Aasian) osuus pääomasta on 75 prosenttia ja muiden jäsenten 25 prosenttia. Suomen osuus pankin pääomasta on 0,3161 prosenttia eli 310,3 miljoonaa USD. Tästä sisään maksettavan pääoman osuus on 20 prosenttia, eli noin 62 miljoonaa USD (noin 55 miljoonaa euroa), jonka Suomi maksaa tasaerissä viiden vuoden aikana. Vaadittaessa maksettavasta pääomasta voidaan vaatia maksua vain silloin, kun pankin omien sitoumusten täyttäminen sitä vaatii.

Suomen jäsenyydestä aiheutuvaan osakemerkintään tarvittavat sitoutumisvaltuudet ja määrärahaesitykset on sisällytetty hallituksen vuoden 2016 talousarvioesitykseen (momentilla 28.92.87).

Mikäli pankin pääomaa lisätään, jäsenillä on mahdollisuus lisämerkintään. Jäsenillä ei kuitenkaan sopimuksen mukaan ole merkintäpakkoa lisätyn pääoman osalta. Suomen vastuita ei siten voida lisätä ilman eduskunnan nimenomaista hyväksyntää.

Pankin hallintoneuvosto päättää, mikä osa pankin nettotuloista jaetaan jäsenille. AIIB:n toiminnan alkuvaiheessa pankin on kuitenkin kartutettava vararahastoja ja vasta, kun vararahastojen katsotaan olevan riittävällä tasolla, pankki voi jakaa osan nettotuloista jäsenille. Koska Suomella on halutessaan mahdollisuus irtautua pankin jäsenyydestä, Suomen maksettava pääomaosuus 62 miljoonaa dollaria eli noin 55 miljoonaa euroa voidaan tehdä finanssisijoituksena.

Hallintorakenne

Pankin hallintorakenne tulee muodostumaan hallintoneuvostosta, johtokunnasta, pääjohtajasta ja varapääjohtajista. Jokaisella maalla tulee olemaan edustajansa pankin hallintoneuvostossa. Pankin johtokuntaan tulee yhteensä kaksitoista jäsentä, joista yhdeksän Aasian maista ja kolme Aasian ulkopuolisista maista. Euromaat tulevat todennäköisesti muodostamaan oman äänestysryhmänsä. Neuvottelut äänestysryhmien kokoonpanosta ovat edelleen kesken. Pankin johtokunta kokoontuu tarvittaessa, mutta se ei sijoitu pysyvästi Pekingiin.

AIIB:n toiminnan aloittaminen

AIIB:n perustamissopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun vähintään kymmenen jäsentä, jotka edustavat vähintään viidenkymmenen prosentin osake-enemmistöä on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa. Sopimuksen tultua voimaan pankki voi aloittaa toimintansa. Oletuksena on, että pankin avajaiskokous pidetään tammikuussa 2016.

Sopimus edellyttää eduskunnan hyväksymistä

AIIB-sopimus on oikeudelliselta muodoltaan tavanomainen kansainvälinen sopimus. AIIB-sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, joten sopimuksen hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta. Nämä määräykset liittyvät mm. pankin oikeusasemaan, erioikeuksiin, riitojen ratkaisumenettelyihin sekä verokohteluun. Suomen AIIB-jäsenyydestä aiheutuvat pääomaan liittyvät maksuosuudet kuuluvat puolestaan eduskunnan budjettivaltaan. Kokonaisuutena arvioiden sopimusmääräykset ovat tavanomaisia kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä.